

IV MONITORING RADA REGULATORNIH TELA, DRŽAVNIH ORGANA I KOLEKTIVNIH ORGANIZACIJA ZA ZAŠTITU AUTORSKOG I SRODNIH PRAVA

REGULATORNA TELA

1. REPUBLIČKA RADIODIFUZNA AGENCIJA (RRA)

1.1 Republička radiodifuzna agencija objavila je 9.3.2011. godine liste kandidata za članove upravnih odbora Radiodifuzne ustanove Srbije i Radiodifuzne ustanove Vojvodine. Na listi kandidata za upravni odbor Radiodifuzne ustanove Srbije nalaze se 52 kandidata, dok ih je na listi za upravni odbor Radiodifuzne ustanove Vojvodine 35.

Zakon predviđa da su organi upravljanja radiodifuznih ustanova Upravni odbori, koji imaju devet članova, a koje imenuje i razrešava Agencija. Članovi Upravnih odbora imenuju se iz reda novinara i afirmisanih stručnjaka za medije, menadžment, pravo i finansije, kao i drugih uglednih ličnosti. Njihov mandat traje pet godina i jedno lice može biti imenovano za člana Upravnog odbora najviše dva puta uzastopno. Upravni odbori usvajaju planove rada, uključujući i investicione planove, i izveštaje o radu i poslovanju i periodične i godišnje obračune. Oni, nakon sprovedenog javnog konkursa, imenuju i razrešavaju generalne direktore. Takođe, na predlog generalnog direktora, nakon sprovedenog javnog konkursa, imenuju i razrešavaju direktore radija i televizije i glavne i odgovorne urednike programa. Inače, sam postupak u kome Republička radiodifuzna agencija bira članove upravnih odbora, regulusan je Statutom agencije. Tamo je predviđeno da se kandidati registruju na osnovu javnog poziva koji se upućuje najmanje 15 dana pre pokretanja inicijative za izbor zainteresovanim organizacijama, ustanovama i građanima. Od prispelih predloga utvrđuje se lista kandidata koja se stavlja na uvid javnosti radi davanja prigovora najmanje 15 dana pre glasanja o kandidatima. O kandidatima se glasa tajno, a za izbor je neophodno da glasa najmanje pet članova Saveta.

1.2. Savet Republičke radiodifuzne agencije je na sednici održanoj 30. marta 2011. godine doneo Obavezujuće uputstvo o ponašanju emitera u vezi sa emitovanjem programskih sadržaja koji mogu da naškode fizičkom, mentalnom i moralnom razvoju maloletnika. Na istoj sednici, Savet je, u skladu sa članom 87. stav 2. Zakona o radiodifuziji, doneo odluku o razrešavanju dužnosti člana Upravnog odbora Radiodifuzne ustanove Srbije, Predraga Markovića, na osnovu ostavke.

U delu ovog izveštaja koji se odnosi na implementaciju Zakona o radiodifuziji, pisali smo o obavezujućem uputstvu o ponašanju emitera u vezi sa „rijaliti programima“, koje je objavljeno u Službenom glasniku Republike Srbije br. 17/2011, i stupilo na pravnu snagu 23. marta. Tim uputstvom, zabranjeno je emitovanje „rijaliti programa“ u direktnom prenosu (uživo). Već krajem meseca, Savet Republičke radiodifuzne agencije otišao je i korak dalje, propisivanjem da se programski sadržaji kategorizovani kao sadržaji koji mogu da naškode fizičkom, mentalnom i moralnom razvoju maloletnika, bez obzira na njihov uzrast, te koji stoga moraju da nose oznaku „18“, mogu emitovati samo u intervalu od ponoći do 6 časova ujutro. Podsećamo, ratifikovanom evropskom konvencijom o prekograničnoj televiziji („Službeni glasnik RS - Međunarodni ugovori“, br. 42/2009), u članu 7. stav 2. predviđeno je da svi programski priloz koji bi mogli negativno da utiču na fizički, mentalni ili moralni razvoj dece i mladih, neće biti na programu u ono vreme kada bi, zbog vremena prenosa i prijema, postojala verovatnoća da ih deca gledaju. Zakonom o radiodifuziji, u članu 19. predviđeno je da se RRA naročito stara da programi koji mogu da naškode fizičkom, mentalnom ili moralnom razvoju maloletnika ne budu dostupni putem radija ili televizije, izuzev kada je vremenom emitovanja ili tehničkim postupkom obezbeđeno da maloletnici, po pravilu, nisu u prilici da ih vide ili slušaju, a da je prikazivanje programa koji teško ugrožavaju fizički, mentalni ili moralni razvoj maloletnika, zabranjeno. Obaveza posebne najave ili označavanja programa koji mogu ugrožavati decu i omladinu predviđena je Kodeksom ponašanja emitera. Problem, međutim, ostaje što jasna pravila i uputstva koja bi se odnosila na klasifikaciju programa, ne postoje. Kodeks ponašanja emitera predviđa da su emiteri slobodni da programe klasifikuju po svom nahođenju, ali da RRA ima pravo da upozori ili kazni emitera koji za decu neprikladne sadržaje uopšte ne obeležavaju, ne obeležavaju na propisan način ili sistematski pogrešno određuju granicu uzrasta za koji je neki program pogodan. Emiteri imaju pravo da, ukoliko su u nedoumici, od RRA zatraže mišljenje o klasifikaciji označavanja, a RRA je dužna da u adekvatnom roku, za koji se ne precizira koliki je, emiteru dostavi svoje mišljenje. Po kojim kriterijumima se RRA rukovodi kada neki emiter od nje zatraži mišljenje, takođe nije poznato. U svakom slučaju, iako je predmetno ograničenje, uvedeno Obavezujućim uputstvom o ponašanju emitera u vezi sa emitovanjem programskih sadržaja koji mogu da naškode fizičkom, mentalnom i moralnom razvoju maloletnika, načelno legitimno, odnosno rukovođeno legitimnim interesom zaštite prava maloletnika, odsustvo jasnih pravila i uputstva koja bi se odnosila na klasifikaciju programa kao podobnih ili nepodobnih za maloletnike, otvara prostor za različita tumačenja i svakako ne doprinosi ni zaštiti maloletnika, ni pravnoj sigurnosti emitera u odnosu na zahteve koji se pred njih stavljaju.

1.3. Narodna skupština Republike Srbije, shodno ovlašćenju iz Zakona o radiodifuziji, 31. marta 2011. godine, izabrala je za člana Saveta Republičke radiodifuzne agencije, Gorana

Petrovića iz Kragujevca. Goran Petrović izabran je na predlog Konferencije Univerziteta Srbije, na mesto u Savetu upražnjeno nakon smrti profesora Svetozara Stojanovića, koji je preminuo 7. maja 2010. godine.

2. REPUBLIČKA AGENCIJA ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE (RATEL)

2.1. Republička agencija za elektronske komunikacije saopštila je 31.3.2011. godine da je, u skladu sa članom 27. stav 6. Zakona o elektronskim komunikacijama, uplatila sredstva koja predstavljaju razliku prihoda i rashoda utvrđenih svojim godišnjim finansijskim izveštajem na račun propisan za uplatu javnih prihoda budžeta Republike Srbije. Shodno izveštaju, radi se o iznosu od 1.248.736.000,00 dinara, odnosno više od 12 miliona evra.

2.2. Narodna skupština Republike Srbije je, na Prvoj sednici Prvog redovnog zasedanja Narodne skupštine Republike Srbije u 2011. godini, održanoj u četvrtak, 31. marta 2011. godine, donela odluku o izboru predsednika, zamenika predsednika i članova Upravnog odbora Republičke agencije za elektronske komunikacije. Za predsednika Upravnog odbora imenovan je profesor dr Jovan Radunović, za zamenika predsednika dr Zdravko Stanimirović, a za članove profesor dr Miroslav Dukić, profesor dr Vlade Milićević i mr Vuk Vujović. Profesor dr Jovan Radunović bio je predesednik Upravnog odbora Agencije i u prethodnom mandatu.

DRŽAVNI ORGANI

3. NARODNA SKUPŠTINA REPUBLIKE SRBIJE

3.1. Kako je ranije u ovom izveštaju navedeno, Narodna skupština Republike Srbije usvojila je nekoliko propisa od značaja za medijski sektor, odnosno sa implikacijama na njega, a isto tako i odlučivala o imenovanjima novih članova Saveta RRA, odnosno Upravnog odbora RATEL-a.

3.2. Generalni sekretar Skupštine Srbije, Veljko Odalović, najavio je 22. marta, nakon sastanka sa predstavnicima četiri od šest televizija sa nacionalnom frekvencijom (RTS, Avala, Prva i B92), pojedinačne pregovore sa televizijama sa nacionalnom frekvencijom o direktnim prenosima skupštinskih zasedanja. Ovo je praktično posledica činjenice da se na tender koji je skupština raspisala, do isteka roka za prijave, nije prijavila nijedna televizija. Obavestili

smo ih da u budžetu za prenose ima 80 miliona dinara i da će ugovor biti potpisan na godinu dana”, objasnio je Odalović. „Biće tačno precizirano da je emiter u obavezi da prenosi sednice, ali i neka vanredna dešavanja u Parlamentu. Predstavnici televizija imali su zamerke da je cena za prenose mala, a tehnički uslovi visoki, da bankarske garancije podižu troškove ...“ Bez obzira na ove primedbe, Odalović je rekao da za prenose neće biti izdvojen ni dinar više. Radio-televizija Srbije, koja se od prvog dana pominje kao najozbiljniji kandidat za ovaj posao, nije promenila raniji stav. „Dok dug od 3,3 miliona evra, koliko Parlament duguje Javnom servisu za dosadašnje prenose, ne bude izmiren, nećemo se dogovarati o budućoj saradnji“, izjavio je za „Novosti“ Aleksandar Tijanić.

Insistiranje Narodne skupštine na direktnim televizijskim prenosima svih plenarnih skupštinskih zasedanja, bez obzira na to koliko traju i bez obzira na značaj teme o kojoj se raspravlja, kao i insistiranje da se ti prenosi vrše na zemaljskim kanalima, u očiglednoj je suprotnosti sa načelom racionalnog i efikasnog korišćenja radiofrekvencijskog spektra kao ograničenog prirodnog bogatstva, kao jednim od osnovnih postulata na kojima se Zakon o radiodifuziji zasniva. Propast tendera koji je bio raspisan sredinom januara, bio je neminovan, polazeći od uslova čiju ispunjenost je Skupština zahtevala. Na sastanku sa predstavnicima televizija sa nacionalnom frekvencijom, moglo se čuti da je Skupština spremna da odustane od nekih nerealnih tehničkih zahteva (npr. jedan od uslova tendera bilo je posedovanje više reportažnih kola u HD tehnologiji), ali ne i od toga da se prenosi svih plenarnih skupštinskih zasedanja vrše na zemaljskim kanalima, bez obzira koliko zasedanja trajala. Najavljeno je da bi Skupština eventualno bila spremna da razmotri mogućnost da se, za slučaj da se plenarna zasedanja produže i posle 18 časova, kada je, makar zvanično, kraj radnog vremena u Skupštini, ti delovi sednica emituju u odloženim prenosima, ali ništa više od toga. Za argumente da komercijalne televizije ne mogu da pronađu ekonomsku računicu u integralnom prenošenju svih sednica, posebno kada se unapred i ne može znati koliko će one trajati, kao i da ne postoji interes javnosti da se baš sve te sednice prenose, nije pokazano razumevanje. Pri takvoj poziciji Skupštine, nerealno je očekivati da bi i pojedinačne pregovore sa televizijama mogli da imaju bilo kakav drugačiji rezultat od neuspešne tenderske procedure.

4. MINISTARSTVO KULTURE, INFORMISANJA I INFORMACIONOG DRUŠTVA

4.1. Nataša Vučković Lesendrić, pomoćnica za medije ministra kulture, preminula je 17.3.2011. godine u Beogradu, nakon duže bolesti. Na komemoraciji povodom njene smrti, održanoj 21. marta u Skupštini Grada Beograda, predsednica Udruženja novinara Srbije

Ljiljana Smailović rekla je da u Nataši nije bilo ničeg bahatog. „I kada nije poštovala neki stav, umela je da poštuje čoveka koji je zauzeo taj stav i njegovu ljudskost“, rekla je Smailović i dodala da je „Nataša bila dokaz da je moguća i drugačija politika, ona koja ne mora da gazi sve oko sebe da bi se uverila da je na vlasti.“ Nataša Vučković Lesendrić je rođena 1966. godine. Diplomirala je na Filozofskom fakultetu u Beogradu. Bila je i konsultant i trener svetske asocijacije novinara u Parizu, angažovana i u Ukrajini za najtiražniji dnevni list, „Segodnyia“ u Kijevu, kao i u Avganistanu, Jermeniji, Belorusiji, Mongoliji. Radila je i u marketingu lista Blic, bila direktorka distributivne mreže APM Trans pres, osnovane krajem 1990-tih za potrebe nezavisnih medija, a potom direktorka štamparije Asocijacija privatnih medija „Print“ iz Beograda. Na mesto pomoćnice ministra kulture Srbije, zadužene za medije, postavljena je sredinom februara 2009. godine, na predlog stranke G17 Plus.

4.2. Predrag Marković preuzeo je dužnost ministra u novom, objedinjenom ministarstvu kulture, informisanja i informacionog društva 15.3.2011. godine. Nedelju dana kasnije, u izjavi agenciji Beta, novi ministar najavio je da će „novinarskim udruženjima i asocijacijama medija biti upućen poziv za razgovor o nastavku izrade Medijske strategije.“ On je potvrdio da je „Medijska strategija prioritet na kojem se radi od prvog dana.“ U intervjuu koji je dao Tanjugu, 27. marta, ministar je najavio brzo imenovanje državnog sekretara koji će se u ministarstvu baviti oblašću informisanja. „Ministarstvo će sve što je u okviru njegovih kapaciteta staviti na raspolaganje, kako bi se ubrzao proces izrade Strategije“, izjavio je Marković.

5. POKRAJINSKI SEKRETARIJAT ZA INFORMACIJE VOJVODINE

Pokrajinski sekretarijat za informacije Vojvodine, raspisao je 15.3.2011. godine konkurs za sufinansiranje medija, s duplo većim budžetom od prošlogodišnjeg. Vlada Vojvodine je za pomoć pokrajinskim medijima namenila 48 miliona dinara, a najveća novina je to što konkurs neće biti otvoren samo dve nedelje, nego će se kvalitetnim projektima moći konkurisati sve do 15. novembra. „Poštujemo potrebe medija i spremni smo da im pomognemo kroz ovaj konkurs, koji je potpuno usklađen sa Zakonom o kontroli državne pomoći“, istakla je potpredsednica Pokrajinske vlade i sekretarka za informacije, Ana Tomanova-Makanova. „Istovremeno, sprovodimo monitoring da bismo se uverili u to da je novac koji je medijima dodeljen na prethodnim konkursima zaista namenski potrošen i oni koji nisu na vreme podneli izveštaj o tome – a u pitanju je oko deset odsto medija – neće moći da učestvuju na ovogodišnjem konkursu.“ Medijske kuće iz Vojvodine moći će da konkurišu za 23 miliona dinara namenjenih sufinansiranju projekata javnog informisanja, odnosno za poboljšanje i proširenje postojećih programskih sadržaja u pisanim i

elektronskim medijima, kao i za internet-portale. Drugi konkurs, čiji je budžet takođe 23 miliona dinara, odnosi se na sufinansiranje tehničko-tehnološkog opremanja pre svega elektronskih medija, s obzirom na zakonske rokove predstojeće digitalizacije. Pri tom će se, po rečima Ane Tomanove-Makanove, prednost davati medijski nerazvijenijim lokalnim samoupravama. Treći konkurs se odnosi na projekte za unapređenje profesionalnih standarda, za šta je opredeljeno dva miliona dinara, ali će se, kako je precizirala potpredsednica Vlade Vojvodine, za određene edukacije novinara moći aplicirati i pri drugom konkursu. Pri tom su otvorene sve varijante, odnosno mogućnost da Pokrajina i organizuje neke seminare u saradnji s novinarskim udruženjima, opcija da se pomogne medijima koji budu želeli da prirede takav projekat, te i to da se pomogne individualnim novinarima kod troškova kotizacije za kvalitetne seminare u nekoj drugoj režiji.

Konkursi su raspisani na osnovu člana 62. stav 1. tačka 1. Zakona o utvrđivanju nadležnosti Autonomne Pokrajine Vojvodine. Podnete prijave razmatraće komisija koju će imenovati pokrajinski sekretar za informacije.

KOLEKTIVNE ORGANIZACIJE ZA ZAŠTITU AUTORSKOG I SRODNIH PRAVA

6.1. U beogradskom hotelu Crystal, 26.03.2011. godine, održana je redovna godišnja sednica Skupštine Organizacije proizvođača fonograma Srbije (OFPS), na kojoj je pored predstavnika 41 izdavačke kuće prisustvovao i predstavnik Zavoda za intelektualnu svojinu. U saopštenju koje je OFPS tim povodom objavio, navodi se da je organizacija u 2010. godini ostvarila povećanje naplate za 35% u odnosu na prethodnu godinu. Po OFPS-u, povećanje naplate govori o povećanoj svesti o značaju plaćanja naknade za korišćenje muzike u komercijalne svrhe, za njen opstanak na ovim prostorima.

Podaci o povećanju naplate za 35% u odnosu na prethodnu godinu, dati su po finansijskim izveštajima za 2010. godinu. Teško je logično objasniti da, u situaciji u kojoj se tarifa, makar po Zakonu o autorskom i srodnim pravima, po pravilu određuje u procentualnom iznosu od prihoda koji korisnik ostvaruje obavljajući delatnost u okviru koje iskorišćava predmete zaštite, i u situaciji u kojoj tržište oglašavanja na kome mediji ostvaruju prihode stagnira ili opada, OFPS za čak 35% povećava naplatu. Ako se podsetimo da je sredinom prošle godine i Sokoj, organizacija muzičkih autora Srbije, objavila da je njihov fond za raspodelu autorima i nosiocima autorskog prava uvećan za 23%, onda postaje jasnija nespremnost kolektivnih organizacija da pregovaraju o novim tarifama sa emiterima. Njima je u interesu što duže održavanje na snazi postojećih tarifa, koje im omogućavaju visoki rast fondova za raspodelu nosiocima prava, potpuno nesrazmeran situaciji u kojoj se korisnici nalaze.

6.2. Nastavljena je agonija više desetina medija širom Srbije, protiv kojih se vode postupci za privredne prestupe po Zakonu o autorskom i srodnim pravima, za koje su propisane novčane kazne u rasponu od 100.000 do 3.000.000 dinara. Podsećamo, OFPS je inicirao više od stotinu postupaka protiv stanica širom Srbije i njihovih direktora, slanjem predstavljeni Republičkoj radiodifuznoj agenciji u kojima se prigovara na nedostavljanje spiskova emitovanih fonograma, odnosno njihovo nedostavljanje u formi na kojoj OFPS insistira. Republička radiodifuzna agencija oglasila se nenadležnom da po takvim predstavkama postupi, te je iste prosledila javnim tužilaštvima. Javna tužilaštva po njima sada pokreću postupke za privredne prestupe, a u pojedinim slučajevima Privredni sudovi već su izrekli kazne.

Postupajući po prigovoru Asocijacije nezavisnih elektronskih medija, kojim je Zavodu za intelektualnu svojinu ukazano na neusaglašenost akata OFPS-a sa relevantnim odredbama Zakona o autorskom i srodnim pravima, kao i njihovu međusobnu kontradiktornost, Zavod je utvrdio nepravilnosti u radu OFPS-a, te naložio sprovođenje mera za njihovo otklanjanje. Obaveštenje o utvrđenim nepravilnostima, OFPS-u je upućeno 31.3.2011. godine. Zavod je utvrdio neusklađenost OFPS-ovog Pravilnika o prijavi emitovanih fonograma od strane emitera sa Tarifom naknada, kao i da način upisivanja podataka o emitovanim fonogramima, kako je utvrđen Pravilnikom o prijavi emitovanih fonograma od strane emitera, nije utvrđen na način propisan članom 187. Zakona o autorskom i srodnim pravima. Ovakav nalaz Zavoda za intelektualnu svojinu samo potvrđuje da su postupci protiv stanica, a u nekim slučajevima izrečene kazne, apsolutno bez pravnog osnova.